

Віталій Олександрович **ЛУК'ЯНЕНКО**

аспірант, Київський міжнародний університет; адвокат, Адвокатське об'єднання «ЛІГАЛ ВЕРІТІ»
ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-2721-349X>

Тетяна Миколаївна **КУЧЕР**

д.ю.н., доцент кафедри, Київський міжнародний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0750-7782>

ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ СУДОВИХ ПОМИЛОК В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ

У статті розглянуто причини виникнення судових помилок в адміністративному судочинстві. Встановлено, що судова помилка є результатом судової діяльності, що свідчить про неспроможність судочинства ефективно захистити права, свободи та інтереси фізичних осіб, права та інтереси юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень. Щоб впоратися з проблемою судових помилок, вітчизняна система правосуддя має прагнути до: усунення дефектів матеріального та процесуального законодавства; зменшення завантаженості суддів адміністративних судів; приведення кількості суддів та працівників апарату судів до їх штатної чисельності тощо.

Ключові слова: судова помилка, причини помилок, адміністративне судочинство, адміністративні суди

ВСТУП

Найбільш дієвим способом ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб є судовий захист. У цих умовах важко переоцінити важливість адміністративних судів, які є одним із структурних елементів судової системи України, для яких захист фізичних та юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень є основною метою. За офіційною статистикою в період 2020-2022 рр. обсяг справ розглянутих окружними адміністративними судами збільшився майже вдвічі. Якщо в 2020 р. у провадженні окружних адміністративних судів перебувало 284 959 справ, то в 2022 р. їх кількість зросла до 438 430 справ. Водночас незмінно суттєвою залишається кількість справ, судові рішення в яких скасовано судом апеляційної чи касаційної інстанції. Так, в 2020 р. нараховувалось 2 939 скасованих справ, в 2021 р. – 2 946 справ, а в 2022 р. – 1 951 справа. Що стосується кількості судових рішень з розгляду питань «про виправлення описок чи очевидних арифметичних помилок у судових рішеннях», то їхня кількість зросла з 11 697 рішень у 2020 р., до 17 629 рішень у 2021 р. та 14 881 рішень у 2022 р. [6-8]. У відсотковому відношенні спостерігається зниження частки таких рішень порівняно із загальною кількістю розглянутих окружними адміністративними судами справ, проте в абсолютних числах присутнє їх зростання. Водночас варто пам'ятати, що кожне неправосудне рішення, яке стало результатом допущеної судової помилки, означає, що порушено реалізацію основної мети та завдань адміністративного судочинства.

Помилки є неминучим елементом будь-якої людської діяльності, і судова діяльність також не є винятком. Але зниження загальної кількості судових помилок в адміністративному судочинстві можливе, і для цього необхідно розбиратися у причинах їхньої появи. Тільки так на підставі проведених досліджень можна буде запропонувати дієві способи зниження кількості судових помилок.

Діяльність адміністративних судів, спрямована на причини появи та усунення судових помилок, є мало-

вивченою проблемою. У наукових роботах з адміністративного процесу проблема судової помилки лише декілька разів стала предметом наукового аналізу. Найбільш суттєве дослідження виконано В.В. Горбалінським [5], який одним з перших у вітчизняній адміністративно-правовій науці на дисертаційному рівні з'ясував сутність судових помилок в адміністративному судочинстві, виділив причини їх виникнення, обґрунтував пропозиції із вдосконалення законодавства у цій сфері суспільних відносин. У дисертації Ю.Л. Шереніна [12] можна знайти положення, присвячені аналізу судових помилок як підстав перегляду судових рішень адміністративними судами. Розгляд окремих проблем судової помилки в адміністративному судочинстві можна зустріти у роботах І.В. Андроннова, І.Л. Самсіна, М.І. Смоковича та ін. Водночас розгляд у вітчизняній літературі окремих сторін досліджуваної проблеми не відкидає потреби в нових теоретичних розробках, дослідженні найважливіших питань, що виникають у сфері судової діяльності адміністративних судів.

МЕТА статті полягає в аналізі причин виникнення судових помилок в адміністративному судочинстві.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet. У дослідженні застосовано методи структурно-логічного аналізу, порівняння та узагальнення.

РЕЗУЛЬТАТИ

Пристаючи до аналізу причин судових помилок в адміністративному судочинстві, першочергово слід визначити, що слід розуміти під поняттям «судова помилка».

У загальноприйнятому для вживання сенсі «помилка» – це хиба, похибка, погрішність, неточність, заблуд, накладка, ляпсус тощо. Отже, є якась «правильність» у діях, із якими розходиться це явище. Етимологічне значення «помилки» розкрив В.Т. Бусел, визначаючи її як неправильність у підрахунках, написанні слова тощо, а також неправильність у вчинках,

діях тощо [2, с. 1041]. У нашому дослідженні слід об'єднати обидва трактування, і це дасть змогу зробити проміжний висновок, що про «помилку» слід говорити тоді, якщо дія, обумовлена якими-небудь обмеженнями, виходить за її рамки. Наголосимо, що у вітчизняній юриспруденції поняття «помилка» не має єдиного змістовного тлумачення, що, безперечно, є недоліком. Ситуація, яка склалася, вже призвела до появи безлічі різноманітних змістовних тлумачень поняття «помилка» і похідних від нього понять – «судова помилка», «слідча помилка», «експертна помилка» тощо.

Питання про поняття судової помилки та причин її появи відносяться до дискусійних. Деякі дослідники уявлення про судову помилку формують на основі буденних або словникових визначень. Так, на думку З.Ф. Ковриги, судова помилка – це ненавмисно спотворене пізнання об'єктивної дійсності [9, с. 63]. В.В. Афанасьєв вважає, що поняття «судова помилка» в юридичній літературі застосовується в двох інтерпретаціях: «У широкому сенсі будь-яка помилка суду – це судова помилка. Однак більш поширене тлумачення поняття судової помилки у вузькому сенсі: як засудження невинного». Судова помилка у розумінні автора є результатом неправильно винесеного у справі рішення [1, с. 5]. Під судовою помилкою Ю.Л. Шеренін розуміє неправильні процесуальні дії, допущені певним учасником процесу, насамперед, судом (суддею), відхилення від встановленого процесуального порядку, невірне застосування правової норми у вирішенні публічно-правового спору. Наслідками таких дій, підкреслює автор, є прийняття судом рішення з недотриманням норм матеріального чи процесуального права, що, зі свого боку, призводить до звернення особи про перегляд судового рішення [12, с. 15-16]. Подібно визначає досліджуване поняття В.В. Горбалінський. На думку дослідника, судова помилка в адміністративному судочинстві є ніщо інше, як негативний результат діяльності адміністративного суду (судді, колегії суддів) або іншого учасника розгляду справи, який полягає у відхиленні від встановленого процесуального порядку, або неправильному застосуванні норм матеріального законодавства, або іншому допущеному порушенні, яке ускладнює або унеможливує досягнення мети процесуального порядку вирішення конкретної справи адміністративної юрисдикції [5, с. 46-47]. Ми дотримуємося позиції, згідно з якою судова помилка: в широкому (філософському) сенсі – є нездатністю домогтися справедливості; у вузькому (юридичному) – це результат судової діяльності, що свідчить про не досягнення цілей судочинства.

Значення цілей у регулюванні судочинства полягає в тому, що вони: містять у собі ідеальну модель правосуддя, зумовлюють комплекс правових засобів, які надаються в розпорядження суду, орієнтують усіх учасників процесуальної діяльності на досягнення кінцевих результатів судочинства, визначають вимоги до судової діяльності та її актам. Метою адміністративного судочинства є захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень. Нереалізація зазначеної мети завжди подає судову помилку і тягне за собою відповідні юридичні наслідки.

Судова помилка визнається помилкою незалежно

від наявності чи відсутності вини конкретного судді, що ухвалив рішення з допущеною в ньому помилкою. Суб'єкт помилки найчастіше робить її внаслідок недбалості, самовпевненості, ненавмисних дій, випадкової помилки тощо. Якщо суддя вчиняє умисні дії направлені на спотворення фундаментальних принципів адміністративного судочинства і грубого порушення прав, свобод та інтересів фізичних осіб або прав та інтересів юридичних осіб, то він допускає не судову помилку, а скоює кримінальне правопорушення.

Гносеологічна сутність та юридичне значення судової помилки дає змогу виділити такі її основні ознаки: звернення в порядку адміністративного судочинства та відкриття провадження у справі чи наявність перешкод для цього; судовий розгляд адміністративної справи та прийняття судового рішення; наявність припущення; наявність спеціального порядку направлено на усунення судової помилки; наявність спеціального суб'єкта, що визнає факт судової помилки; наявність специфічного характеру доказування та доведення судової помилки; судова помилка не залежить від суб'єктивного ставлення судді. В адміністративному судочинстві наявність судових помилок підтверджується такими підставами: для звернення до апеляційної інстанції – неправильність чи неповнота дослідження доказів і встановлення обставин у справі та (або) застосування норм права: п. 6 ч. 2 ст. 296 Кодексу адміністративного судочинства України (КАС); для звернення до касаційної інстанції – неправильне застосування судом норм матеріального права чи порушення норм процесуального права: ч. 4 ст. 328 КАС.

Саме поняття «судова помилка» в адміністративному судочинстві не має законодавчого закріплення, незважаючи на те, що законодавство має оперувати точними поняттями та термінами, чітко визначати їх зміст. Тільки так будуть нівельовані різноманітні Кодексу адміністративного судочинства та можливе одноманітне застосування його норм. Зазначений недолік негативно впливає на однакове тлумачення поняття «судова помилка» та нерідко призводить до проблемних ситуацій у практичній діяльності адміністративних судів. Судові помилки є серйозною перепоною ефективного функціонування системи адміністративного правосуддя, оскільки провокують настання низки наслідків. До негативних наслідків судових помилок ми відносимо такі:

1. *Довірічі втрати.* Судові помилки призводять до прийняття несправедливих рішень, коли особи, які беруть участь у спорах у сфері публічно-правових відносин не можуть захистити свої права та інтереси від порушень з боку суб'єктів владних повноважень. Коли стає відомо про прийняті судом рішення внаслідок допущених і не виправлених судом помилок, це викликає справедливе обурення не тільки осіб, стосовно яких допущено судові помилки, а також суспільства загалом, що знижує загальний рівень довіри до системи правосуддя в державі. Люди починають сумніватися у справедливості судових рішень, втрачають упевненість в тому, що судова система зможе захистити їхні права, свободи та інтереси від порушень з боку суб'єктів владних повноважень. Суспільство втрачає повагу до закону та правопорядку, а судові органи – авторитет, що сприяє поширенню безкарності, підриває суспільну стабільність та довіру до влади.

2. *Ресурсні затрати.* Виправлення судових помилок потребує додаткового часу, фінансів та зусиль. Фінансові та часові затрати супроводжують весь процес виправлення судових помилок, оскільки вони перебувають у прямій залежності. Чим більше людино-годин суб'єктів, які мають відношення до перегляду справи, буде витрачено на виправлення помилки, тим більше фінансів витратить держава. Крім того, якщо судова помилка призвела до суттєвих порушень прав, свобод та/або інтересів особи, їх відновлення може вимагати грошових компенсацій з державної скарбниці, про що беззаперечно свідчить практика Європейського суду з прав людини. Іноді судові помилки можуть бути очевидними (описки або арифметичні помилки), але зазвичай для їх виявлення та виправлення потрібно прикладати ретельні зусилля, оскаржуючи судові рішення в судах апеляційної та касаційної інстанцій.

3. *Психологічні втрати.* Для людей, які стали жертвами судових помилок, це може мати серйозні психологічні наслідки. Особи, стосовно яких допущено судову помилку, може зазнати стресу, тривоги, впасти в депресію і, як ми вже згадували вище, втратити довіру до системи правосуддя зокрема і до держави загалом.

Наслідки судових помилок є вкрай несприятливими, внаслідок чого їхня проблематика регулярно стає предметом обговорення на засіданнях Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, на виробничих нарадах суддів та працівників апарату судів різних рівнів. Аналіз звітів та рішень виданих за підсумками проведених засідань та нарад дав змогу нам виділити низку *основних причин виникнення судових помилок в адміністративному судочинстві.*

1. *Дефекти матеріального та процесуального законодавства.* Судові помилки часом можна пояснити низькою якістю вітчизняної законотворчості, пов'язаною з: приділенням недостатньої уваги професійним доробкам вчених, які багато аналізують, пропонують за тією чи іншою тематикою, але їх праці не досліджуються законодавцем або досліджуються не повною мірою; відсутністю систематизації ґрунтовних наукових доробок за різними питаннями, які можуть стати в нагоді законотворцю; набрання у робочі групи з підготовки правових актів людей з непрофільною освітою; зниженням кількості людей з профільною юридичною освітою, які беруть безпосередню участь у законотворчості тощо. Так, зі всього складу Верховної Ради України лише 8,5 % депутатів в минулому мали відношення до юриспруденції. Невисока якість багатьох вітчизняних законів загальновідома. По-перше, зазначений фактор породжує необхідність глибшого тлумачення законів, що потребує високого рівня професіоналізму суддівського корпусу. По-друге, збільшуються строки розгляду справ, оскільки неякісні закони вимагають часових затрат на їхнє більш вдумливе тлумачення. По-третє, як наслідок неякісного законодавства можна виокремити зростання суб'єктивізму у судовій діяльності, що породжує різнобію у судовій практиці. Крім того, якби в законах не було таких серйозних суперечностей, то потрібно було б витрачати значно меншу кількість людино-годин на обслуговування окремо взятої адміністративної справи, а судова робота загалом була б менш складною, що закономірно вело б до виникнення меншої кількості

судових помилок. Так, дефекти матеріального та процесуального законодавства спричиняють зростання різноманітних витрат на забезпечення процесу судочинства.

До *дефектів матеріального та процесуального законодавства* нами віднесено такі.

А. Нечіткість та невизначеність законодавства. Якщо правові акти містять нечіткі чи неточно визначені формулювання, вони залишатимуть місце для виникнення різних інтерпретацій та суперечок. Загалом це може призвести до помилкового тлумачення законодавства суддями та, як наслідок, до помилкових судових рішень.

Б. Суперечності між законодавчими актами. Коли різні правові акти суперечать один одному чи містять несумісні положення, виникає ризик помилкового застосування права. Судді стикаються з проблемою вибору між нормами зазначених правових актів, їх двоїстою інтерпретацією, що призводить до формування суперечливої та прямо протилежної судової практики.

В. Відсутність своєчасного оновлення законодавства. Якщо правові акти не оновлюються або не відповідають сучасним соціальним та правовим реаліям, це також призводить до помилок в їхньому застосуванні. Зміна суспільних цінностей, розвиток нових технологій та явищ потребують оновлення законодавчої бази, щоб судді могли приймати вивірені рішення, відповідаючи сучасним соціальним та правовим реаліям.

Г. Недостатня ясність процесуальних правил. Процесуальні правила, що регулюють процес судового розгляду, мають бути зрозумілими та передбачуваними. Якщо процесуальні правила не визначено чітко або містять лакуни, це зазвичай призводить до помилок у здійсненні адміністративного судочинства й обмежує права осіб, які беруть участь у спорах у сфері публічно-правових відносин.

До *дефектів процесуального законодавства* слід віднести, на нашу думку, встановлення в КАС неревальних процесуальних строків. Так, згідно ст. 193 КАС суд має розпочати розгляд справи по суті не пізніше ніж через 60 днів з дня відкриття провадження у справі, а у випадку продовження строку підготовчого провадження – не пізніше наступного дня з дня закінчення такого строку. Суд розглядає справу по суті протягом тридцяти днів з дня початку розгляду справи по суті [10]. Однак відповідно до статистичних даних в 2022 р. середня тривалість розгляду справи в адміністративних судах склала 112 днів. В результаті основним завданням суддів стає не сам розгляд справ з урахуванням усіх необхідних обставин, а дотримання строку розгляду справи по суті, який, як свідчить статистика (в 2020 р. – 79 днів, в 2021 р. – 78 днів), систематично порушується представниками суддівського корпусу. На нашу думку, процесуальні строки мають бути переглянуті у бік їх збільшення, тільки в цьому випадку за їх недотримання суддя має нести встановлену законом відповідальність.

2. *Завантаженість суддів.* Судова система України характеризується на сьогодні великим навантаженням на суддів внаслідок суттєвого кадрового голоду, що лише ускладнює ситуацію із судовими помилками. Робота судді адміністративного суду побудована так, що він має буквально не більше пів години на день на підготовку та написання мотивованого судового рішення.

Відповідно до статистичних даних в 2022 р. один суддя розглянув в середньому 801 адміністративну справу (в 2020 р. – 509 справ, в 2021 р. – 955 справ). Водночас в середньому на розгляді в розрахунку на одного суддю в 2022 р. перебувало 1038 справ та матеріалів (в 2020 р. – 745 справ та матеріалів, в 2021 р. – 1289 справ та матеріалів). В умовах завантаженості, що склалася, вести мову про якісну юридичну роботу суддів адміністративних судів можна лише умовно. Якщо завантаженість судді адміністративного суду збережеться на нинішньому рівні або зросте (що більш ймовірно), про якість підвищення правосуддя можна буде забути. Наведемо кілька аспектів, пов'язаних із проблемою завантаженості суддів, які безпосередньо впливають на виникнення судових помилок:

А. Обмежений час на розгляд справ. Судді адміністративних судів перебувають під постійним тиском через кількість справ, які необхідно розглянути за обмежений час. Намагаючись розглянути якнайбільше справ, судді скорочують час, що відводиться на кожну справу окремо, залишаючи все більше аспектів своєї роботи на «відкуп» помічників. Такий підхід призводить до приділення суддями недостатньої уваги до окремих деталей справи, перевантаження помічників, суттєвого погіршення загального аналізу матеріалів справи тощо. В результаті зазначених дій судді фактично «принносять у жертву» якість в обмін на кількість.

Як показує практика, помічники суддів займаються оформленням судових справ, готують проєкти запитів, листів, інших матеріалів, пов'язаних із розглядом справи тощо, а судді підписують підготовлені матеріали не ознайомлюючись з ними, що веде до виникнення не лише описок та очевидних арифметичних помилок, а також помилок стосовно суті справи. Водночас самі помічники мають значно меншу кваліфікацію ніж судді, тому вони не можуть замінити собою ту роботу, яку повинні виконувати судді самостійно.

Б. Судовий стрес. Завантаженість викликає у суддів накопичення втоми, підвищує психологічну напругу. Постійний розгляд складних та конфліктних справ, прийняття важливих рішень та супутня всьому процесу судочинства відповідальність створюють психологічний дискомфорт, який впливає на концентрацію, розум і прийняття суддею вивірених рішень. Тривалий вплив стресу на організм призводить до виникнення різноманітних психосоматичних захворювань. Проведені з проблематики судового стресу дослідження свідчать про те, що більшість суддів безпосередньо пов'язують виникаючі хронічні соматичні захворювання саме з підвищеним службовим навантаженням.

В. Брак часу. У зв'язку із завантаженістю суддя повинен працювати понаднормово, іноді без вихідних і відпусток. Такий «стиль роботи» веде до виникнення перманентного дефіциту часу. У судді не залишається вільного часу, який він може витратити на сім'ю, відпочинок, підвищення кваліфікації, самоосвіту тощо. Акцентуємо увагу на тому, що представники суддівського корпусу у зв'язку з мінливістю правового поля потребують постійного навчання, підтримки своїх навичок та компетенцій на належному рівні, судді мають бути в курсі останніх змін законодавства. Нестача часу перешкоджає суддям брати участь у семінарах, конференціях та інших заходах, які сприяють їх про-

фесійному зростанню та розвитку. Крім того, якщо у судді, у зв'язку із завантаженістю, немає часу на сім'ю, відпочинок, оздоровлення та відновлення, це негативно позначається на його психоемоційному стані. Насправді брак часу знаходить свій відбиток у різних феноменах: погіршенні настрою на роботі та поза нею; значних затримок в розгляді матеріалів справи, розгляді справи; ворожому ставленні до оточуючих тощо.

3. Дефіцит суддівських кадрів та кадрів апарату суду. Повноцінність функціонування судової влади є запорукою здійснення ефективного правосуддя в Україні. Водночас у структурі судової влади вже декілька років поспіль фіксується суттєвий дефіцит як суддівських кадрів, так і співробітників апарату суду. Стосовно дефіциту суддівських кадрів, то за офіційними даними відсоток вакантних посад у судах усіх ланок становить близько 30 %. У судовій системі трохи менш ніж 5000 суддів за необхідної кількості у 7000. Найвний розрив між фактичною кількістю та оптимальною кількістю працюючих суддів провокує збільшення навантаження на суддів, які залишаються у системі, негативно впливаючи на доступ до правосуддя фізичних та юридичних осіб та підриваючи авторитет судової влади.

Варто зазначити, що кількість працюючих суддів в Україні неухильно зменшується. Вища рада правосуддя фіксує кратне збільшення повідомлень про відставку, які вона не має право не задовольнити. У Збройних Силах України служить 54 суддів та 353 працівників апаратів судів, територіальних управлінь ДСА та державних підприємств, що належать до сфери ДСА. Семеро суддів і працівників апаратів судів загинули, дев'ять – отримали поранення. Крім того, в 2023 р. понад 2000 суддів не пройшли первинного кваліфікаційного оцінювання, а 361 суддя не може здійснювати правосуддя у зв'язку з закінченням п'ятирічного строку (тобто судді залишаються на посадах, але не можуть здійснювати правосуддя до призначення їх безстроково) [4]. Зазначимо, що на початок 2022 р. у вітчизняних судах понад 70 % суддів та співробітників апарату судів були жінками. Багато хто з них у зв'язку з початком активних бойових дій та відсутністю обмежень стосовно виїзду жінок за кордон виїхали з України.

Як свідчить статистика, обійняти посаду судді на сьогодні виявляють бажання переважно молоді працівники судової системи: помічники суддів, секретарі судових засідань тощо. Варто наголосити на тому, що співробітники апарату судів стають професійними суддями, оскільки вони безпосередньо знають про всю складність суддівської роботи. Наголосимо, що базовим засобом від абсолютної більшості судових помилок є професіоналізм судді: суворе дотримання нормативної процесуальної процедури, знання норм матеріального права, постійне підвищення рівня власної кваліфікації, вивчення оглядів судової практики, робота над власною правосвідомістю, культивування у собі поважного та неупередженого ставлення до людей, знання положень психології особистості та спілкування тощо. Водночас, щоб з професійного співробітника апарату суду вийшов професійний суддя, має пройти певний час, у проміжок якого новоспечений суддя неминуче припускатиме велику кількість судових помилок. Паралельно з цим апарат суду позбавляється профе-

сійного співробітника, призначеного на посаду судді, а замість нього на вакантну посаду зазвичай приходять випускники закладу вищої освіти без досвіду роботи.

Наголосимо, що крім вищенаведених є безліч причин судових помилок, – проаналізувати їх всі в рамках однієї статті неможливо та й недоцільно, оскільки багато з них не характерні для адміністративного судочинства. Як причини судових помилок у літературі зазвичай вказуються: непрофесіоналізм суддів; нестабільність та відсутність однаковості судової практики; постійне оновлення законодавства; відсутність негайної інформації про практику застосування нового законодавства; концептуальне старіння чинних процесуальних законів; недооцінювання суддями вимог процесуальних норм; неякісне досудове розслідування; недоукомплектованість кадрами; недостатньо високий рівень підготовки та освіти суддів; недостатня інформатизація судів; відсутність однаковості у тлумаченні та застосуванні закону; незадовільне фінансування та матеріально-технічне забезпечення судів; недосконалість організаційно-правового механізму відбору кандидатів у судді; оновлення суддівського корпусу та відсутність у молодих суддів необхідної практики; різний підхід судових інстанцій до оцінювання наявних у справі доказів; придбання суддею якості «професійної неупередженості» тощо. Враховуючи різно-

манітність наявних у науковій літературі трактувань та причин появи судових помилок наші подальші наукові пошуки буде присвячено проблематиці їхньої класифікації та необхідності розробки єдиної дефініції для її законодавчого закріплення.

ВИСНОВКИ

У дослідженні дійшли висновку, що судова помилка в адміністративному судочинстві є результатом судової діяльності, що свідчить про неспроможність судочинства ефективно захистити права, свободи та інтереси фізичних осіб, права та інтереси юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень. Судові помилки в адміністративному судочинстві здійснюють негативний вплив на правосвідомість громадян, їхній психологічний стан, підривають авторитет держави загалом та судових органів зокрема, провокують суттєві фінансові та часові витрати тощо. Щоб впоратися з проблемою судових помилок в адміністративному судочинстві, вітчизняна система правосуддя має прагнути до: усунення дефектів матеріального та процесуального законодавства; зменшення завантаженості суддів адміністративних судів; приведення кількості суддів та працівників апарату судів до їх штатної чисельності тощо.

Список використаних джерел

1. Афанасьев В. В. Судебная ошибка. Ярославль, 2000. 40 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпін, 2005. 1728 с.
3. Габрелян А. Вектор розвитку України: дилема вибору. *Суспільство XXI у дискурсі соціально-політичних наук, правознавства та суспільних комунікацій*: Матеріали I Міжнародної спеціалізованої наукової конференції (Хмельницький, 19 лютого, 2021 р.). Хмельницький, 2021. URL: <https://doi.org/10.36074/mcnd-19.02.2021.lawgov.02>
4. Голова Ради суддів – про роботу судів під час війни, конкурс до ВККС, справи щодо воєнних злочинів та суддів на фронті. URL: <https://susplne.media/466199-golova-radi-suddiv-pro-robotu-sudiv-pid-cas-vijni-konkurs-do-vkks-spravi-sodo-voennih-zlociniv-ta-suddiv-na-fronti/>
5. Горбалінський В.В. Судова помилка в адміністративному судочинстві: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Ірпін, 2015. 206 с.
6. Звіт окружних адміністративних судів про розгляд судових справ за 2020 рік. URL: https://court.gov.ua/insh/sudova_statystyka/IV_kvartal_20 (дата звернення: 29.05.2023)
7. Звіт окружних адміністративних судів про розгляд судових справ за 2021 рік. URL: https://court.gov.ua/insh/sudova_statystyka/IV_kvartal_21 (дата звернення: 29.05.2023)
8. Звіт окружних адміністративних судів про розгляд судових справ за 2022 рік. URL: https://court.gov.ua/insh/sudova_statystyka/zvit_dsau_2022 (дата звернення: 29.05.2023)
9. Коврига З.Ф. Уголовно-процесуальная ответственность / под ред. Л.Д. Кокорева. Воронеж, 1984. 191 с.
10. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України* (ВВР). 2005. № 35-36. № 37. Ст. 446.
11. Мороз С.С., Габрелян А.Ю. Актуальные проблемы формирования института частных исполнителей в Украине. *Траектория науки*. 2016. № 7 (12). С. 11-19.
12. Шеренін Ю.Л. Процесуальні форми перегляду судових рішень адміністративними судами: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Одеса, 2012. 192 с.

References

1. Afanasiev V.V. Judicial error. Yaroslavl, 2000. 40 p. (in Russian).
2. A large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language (with additions and additions). Kyiv; Irpin, 2005. 1728 p. (in Ukrainian).
3. Habrelian A.Y. Ukraine's development vector: a dilemma of choice. *Society XXI in the discourse of socio-political sciences, jurisprudence and public communications*: Proceedings of I International Specialized Scientific Conference (Khmelnyskyi, February 19, 2021). Khmelnyskyi, 2021. URL: <https://doi.org/10.36074/mcnd-19.02.2021.lawgov.02> (in Ukrainian).
4. Chairman of the Council of Judges - about the work of courts during the war, competition for the Supreme Court of Appeals, cases related to war crimes and judges at the front. URL: <https://susplne.media/466199-golova-radi-suddiv-pro-robotu-sudiv-pid-cas-vijni-konkurs-do-vkks-spravi-sodo-voennih-zlociniv-ta-suddiv-na-fronti/> (in Ukrainian).
5. Horbalinskiy V.V. Judicial error in administrative proceedings: dis. ... PhD in legal sciences: 12.00.07. Irpin, 2015. 206 p. (in Ukrainian).
6. Report of district administrative courts on the consideration of court cases for 2020. URL: https://court.gov.ua/insh/sudova_statystyka/IV_kvartal_20 (in Ukrainian).

7. Report of district administrative courts on consideration of court cases for 2021. URL: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/IV_kvartal_21 (in Ukrainian).
8. Report of district administrative courts on consideration of court cases for 2022. URL: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/zvit_dsau_2022 (in Ukrainian).
9. Kovriga Z.F. Criminal procedural liability. Voronezh, 1984. 191 p. (in Russian).
10. Administrative Judicial Code of Ukraine dated 07/06/2005 No. 2747-IV. *Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*. 2005. No. 35-36. No. 37. Art. 446. (in Ukrainian).
11. Moroz S.S., Gabrelyan A.Y. Actual problems of formation of the institute of private executors in Ukraine. *Trajectory of science*, 2016. No. 7 (12). pp. 11-19. (in Russian).
12. Sherenin Yu.L. Procedural forms of review of court decisions by administrative courts: dis. ... PhD in economics: 12.00.07. Odesa, 2012. 192 p. (in Ukrainian).

Vitalii LUKIANENKO

postgraduate student, Kyiv International University; Attorney-at-Law, Advocates' association «Legal Verity»
ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-2721-349X>

Tetiana KUCHER

Doctor of Legal Sciences, Associate Professor of department, Kyiv International University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0750-7782>

CAUSES OF JUDICIAL ERRORS IN ADMINISTRATIVE JURISDICTION

The paper examines the causes of judicial errors in administrative proceedings. It has been established that a judicial error in administrative proceedings is the result of judicial activity, which indicates the inability of the judiciary to effectively protect the rights, freedoms and interests of individuals, rights and interests of legal entities from violations by subjects of authority.

A judicial error is recognized as an error regardless of the presence or absence of the fault of a particular judge who made a decision with an error made in it. The subject of the error, most often, makes it as a result of carelessness, self-confidence, unintentional actions, accidental error, etc. If a judge commits deliberate actions aimed at distorting the fundamental principles of administrative proceedings and grossly violating the rights, freedoms and interests of individuals or the rights and interests of legal entities, then he commits not a judicial error, but a criminal offense.

Judicial errors are a serious obstacle to the effective functioning of the administrative justice system, as they provoke the occurrence of a number of consequences: loss of trust, resource costs, psychological losses. Judicial errors in administrative proceedings have a negative impact on the legal awareness of citizens, their psychological state, undermine the authority of the state in general and judicial bodies in particular, provoke significant financial and time costs, etc. In order to cope with the problem of judicial errors in administrative proceedings, the domestic justice system should strive to: eliminate defects in material and procedural legislation; reducing the workload of judges of administrative courts; bringing the number of judges and court staff to their regular number, etc.

Keywords: *judicial error, causes of errors, administrative proceedings, administrative courts*